

KRW-maatregelen 2022-2027: voortgang en prognose

Stand van zaken van de uitvoering van de geplande KRW-maatregelen en prognoses op 30 januari 2025 t.b.v. de landelijke rapportage, DM2040021

Inleiding

Elk jaar wordt aan de waterbeheerders gevraagd om in het Waterkwaliteitsportaal (hierna: WKP) de voortgang van de uitvoering van de KRW-maatregelen te rapporteren. Dit jaar dient de gevraagde voortgangsinformatie uiterlijk op 26 februari 2025 bij het Informatiehuis Water aangeleverd te zijn. Het algemeen bestuur van het waterschap heeft deze KRW-maatregelen in 2021 definitief vastgesteld en aangeleverd aan het rijk. Het rijk heeft deze maatregelen opgenomen in het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 (hierna: SGBP3). In 2027 dienen alle maatregelen uit het SGBP uitgevoerd te zijn.

Dit jaar extra: prognose maatregelen gereed eind 2027

Gezien het grote belang dat de maatregelen tijdig zijn uitgevoerd wordt de landelijke uitvraag naar de voortgang dit jaar aangevuld met een uitvraag naar de verwachting of de maatregel daadwerkelijk in 2027 gereed is. Voorgaande twee jaar werd er aanvullend gevraagd naar risico's die spelen en maken dat de maatregelen mogelijk niet tijdig gereed zijn. Dit is nu vervangen door een uitspraak of de maatregel wel of niet gereed is.

Deze voortgangsnotitie gaat over de huidige KRW-maatregelen

Deze verantwoording betreft de KRW-maatregelen die nu uitgevoerd worden binnen de kaders die het algemeen bestuur voor de periode 2022-2027 heeft meegegeven. Het betreft dus niet de extra acties die zijn opgenomen in het Actieplan KRW en waarover het bestuur nog moet besluiten. Deze extra acties in het Actieplan KRW zijn aanvullend op de huidige KRW-maatregelen.

Inzet HDSR: sturen op maatregelen gereed eind 2027

HDSR stuurt op het tijdig uitvoeren van de maatregelen. Hierbij brengen we in beeld wat de risico's bij de uitvoering van de maatregelen zijn en hoe we deze kunnen beheersen. Als er extra maatregelen nodig zijn om deze risico's te beheersen, dan komen deze terug op de agenda van het college en indien nodig, het algemeen bestuur. De nu bekende beheersmaatregelen zijn ook opgenomen in het eerdergenoemde Actieplan KRW.

De verantwoording 'niet gereed eind 2024' volgt in voorjaar 2025

Zoals gezegd sturen we op 'gereed eind 2027'. Tegelijkertijd blijkt uit de juridische KRW-scan door de Universiteit Utrecht dat de KRW-regelgeving voorschrijft dat de KRW-maatregelen in de eerste drie jaar van de planperiode uitgevoerd moeten zijn. De Universiteit Utrecht adviseert om een verantwoording op te stellen als de maatregelen niet eind 2024 gereed zijn. Deze verantwoording 'niet gereed eind 2024' is niet in deze notitie opgenomen en volgt later in een aparte notitie. Reden om dit te splitsen is dat ervoor gekozen is om de voorliggende notitie zo snel als mogelijk te delen met het algemeen bestuur. De voortgangsinformatie is daarmee beschikbaar tijdens de bespreking van het Actieplan KRW in het algemeen bestuur op 19 februari 2025. De verantwoording 'niet gereed eind 2024' toetsen we eerst nog intern bij de juristen en de provincies en kunnen we naar verwachting in maart delen.

Wat gebeurt er met de aangeleverde informatie?

De informatie wordt zowel landelijk als regionaal gedeeld en gebruikt.

- We communiceren de voortgangsinformatie direct zelf met de provincies in hun rol als toezichthouder op de KRW.

- Landelijk wordt deze informatie verwerkt in een voortgangsrapportage. Deze voortgangsrapportage wordt gebruikt/besproken in bestuurlijk besproken in het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-west (mei 2025) de landelijke overleggen Bestuurlijk Overleg KRW en het Bestuurlijk Overleg Water.
- De informatie wordt gebruikt als input voor de jaarlijkse rapportage over de uitvoering van het Nationaal Waterprogramma 2022-2027; De Staat van Ons Water en de tussenrapportage aan de Europese commissie over de uitvoering van het SGBP 2022-2027.
- Tot slot wordt de informatie centraal aangeleverd aan organisatie De Wakende Haan/MOB. Deze organisatie heeft eind 2024 bij meerdere waterschappen en provincies informatie opgevraagd over de status en voortgang van de KRW-maatregelen. In afstemming met Unie van Waterschappen en het ministerie van I&W is afgesproken dat de voortgangsinformatie uit deze landelijke uitvraag hiervoor aangeleverd wordt.

Rapportage voortgang: mogelijke statussen

Deze notitie beschrijft de voortgang van de KRW-maatregelen per 31 december 2024 zoals deze door HDSR zijn aangeleverd voor het SGBP3 en zijn geregistreerd in het WKP. De voortgang is per maatregel met de interne projectleider(s) besproken. Voor de rapportage moet een keuze gemaakt worden uit de volgende statussen:

- Planvoorbereiding: Een maatregel (uitvoering of onderzoek) is opgenomen in een planvorm, die bestuurlijk is vastgesteld (zoals waterbeheerplannen) en aangeeft dat de maatregel in de periode 2022-2027 uitgevoerd zal worden. De uitvoering is echter nog niet gestart.
- In uitvoering: Minimaal is de aanbesteding van de maatregel gestart of is een projectplan opgesteld. De maatregel is echter nog niet afgerond.
- Uitgevoerd: De maatregel is afgerond (voorbeeld: de natuurvriendelijke oever is aangelegd) of de eindrapportage van het onderzoek is opgeleverd.
- Vervangen: Er is bestuurlijk besloten dat in plaats van deze maatregel een andere maatregel zal worden uitgevoerd, bijvoorbeeld omdat er een kosten-effectiever alternatief is met een gelijk of beter doelbereik. De bestaande maatregel krijgt in dit geval de status 'vervangen'. De nieuwe maatregel dient te worden toegevoegd in het Waterkwaliteitsportaal aan de maatregelen in de periode 2022-2027, inclusief de voortgangsstatus.
- Ingetrokken: Op basis van een goede onderbouwing, is er bestuurlijk besloten dat de maatregel niet uitgevoerd zal worden.

NB. de status 'gefaseerd', waarmee wordt aangegeven dat (een deel van) de maatregel niet in deze, maar in de volgende planperiode wordt uitgevoerd, mag in de huidige planperiode niet gekozen worden.

Voortgang en prognose 2027 per maatregel

Tijdens de inventarisatie van de status per maatregel hebben de interne projectleiders een toelichting gegeven op de status van de maatregel. Deze is hieronder verder uitgewerkt. Richting het waterkwaliteitsportaal rapporteren we alleen de status en de prognose of we verwachten of de maatregel wel of niet tijdig gereed is. De hieronder gegeven toelichting is ter informatie en is deels ook opgenomen in het Bestuursverslag 2024.

Maatregel SGBP1: Baggeren of verdiepen

- Waterlichaam: Merwedekanaal
- Status: planvoorbereiding
Toelichting: Dit is een maatregel die oorspronkelijk is opgenomen in SGBP1 met Rijkswaterstaat (RWS) als initiatiefnemer. In 2024 heeft HDSR, in de gesprekken met RWS over de overdracht van de waterbodem van het Merwedekanaal, RWS aangesproken op het achterblijven van de uitvoering van deze maatregel. Hierna is er gezamenlijk onderzoek uitgevoerd naar de

waterbodem, de bijdrage van baggeren aan de KRW-doelen én mogelijke extra of alternatieve maatregelen die nodig zijn om de KRW-doelen te behalen. Resultaat is dat het baggeren op zichzelf niet voldoende is om de KRW-doelen te behalen. Tevens blijkt uit de studie dat de aanleg van natuurvriendelijke oevers mogelijk is én effectiever bijdraagt aan de KRW-doelen. De daadwerkelijke haalbaarheid van de aanleg van deze oevers wordt in 2025 verder onderzocht. Tevens worden in de gesprekken met RWS afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheid voor deze opgave en een mogelijke kostenverdeling.

- **Prognose maatregel gereed eind 2027: Nee**

Toelichting: Wanneer de overdracht van het Utrechtse deel van Merwedekanaal een feit is, gaat HDSR het baggeren van het Merwedekanaal in gang zetten. Prognose is dat deze voorbereidingen in 2027 kunnen gaan starten. Het is onwaarschijnlijk dat de uitvoering dan ook in 2027 is afgerond. Daarbij geldt dat als de KRW-maatregel baggeren vervangen wordt door de maatregel van de aanleg van natuurvriendelijke oevers, deze ook niet tijdig gereed is.

A1. Emissiereductie RWZI Zeist

- Waterlichaam: Biltse Grift

- Status: in uitvoering

Toelichting: Eind 2027 moet het effluent van RWZI Zeist voldoen aan de lozingseisen voor stikstof en fosfor om de KRW-doelstellingen voor de Biltse Grift te kunnen bereiken. Met de huidige RWZI is dat niet mogelijk. Het verbeteren van de effluentkwaliteit is onderdeel van de nieuwbouw van de RWZI. In februari 2025 ligt de aanvraag van het krediet voor dit nieuwbouwproject ter besluitvorming voor bij het algemeen bestuur. In dit voorstel wordt, in afwijking van de procedure kredieten, het krediet aangevraagd op basis van het voorontwerp. Hierdoor wordt de doorlooptijd ca. 6 maanden korter. Hierdoor wordt de deadline voor de KRW naar verwachting gehaald.

- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

A2. Onderzoek emissiereductie RWZI's

- Waterlichamen: Biltse Grift, Hollandse IJssel, Kromme Rijn, Leidsche Rijn, Oude Rijn

- Status: uitgevoerd

Toelichting: Het onderzoek is gereed en er is in beeld op welke RWZI's welke maatregelen nodig zijn voor het reduceren van de stikstof en fosfor. Eind 2025 wordt aan het algemeen bestuur gevraagd het krediet vrij te geven voor de uitvoering van de benodigde maatregelen.

- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

A3. Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)- emissiereductie & beheer en onderhoudsmaatregelen

- Waterlichaam: alle waterlichamen

- Status: in uitvoering

Toelichting:

- In 2024 zijn de eerste agrarische bodemadviseurs en medewerkers van agrarische collectieven opgeleid voor het opstellen van sloten-, bedrijfs- en bodemplannen en zijn meer dan 75 slotenplannen voor agrariërs opgesteld. Voor deze werkzaamheden is in 2024 een subsidie verkregen vanuit de DAW Impulsregeling.
- In meerdere gebiedsprocessen zijn in 2024 de doelen voor Gezond Water ingebracht. Dit is gekoppeld aan de opgave voor Biodiversiteit (zie programma Duurzaamheid; het realiseren van een groen blauwe dooradering door het landelijk gebied). In Spengen en Oudewater Noord is samen met een kernteam van agrariërs de zogenoemde 'fact finding fase' afgerond. Gezamenlijk is de huidige toestand bepaald en is er overeenstemming over welke doelen we gezamenlijk hebben. We gaan aan de slag om maatregelen te realiseren; hiertoe zoeken we onder andere de samenwerking met provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland en het ministerie van LVVN. De beheerpakketten vanuit het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB) zijn een zeer belangrijke schakel om de doelen te kunnen realiseren. Daarnaast is

een goed verdienmodel voor de agrariërs een essentiële randvoorwaarde; hier moeten nog stappen in gezet worden.

- Ook zijn eind 2024 (in november en begin december) door meerdere agrariërs aanvragen ingediend om natuurvriendelijke oevers aan te leggen om de biodiversiteit te verbeteren en om overafkalving tegen te gaan. Dit in het kader van de GLB subsidie die de provincies open hadden staan. Momenteel worden de aanvragen door de provincies beoordeeld.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

A4. Stimulering emissiereductie landbouw door waterschap

- Waterlichaam: alle waterlichamen in ons beheergebied
- Status: in uitvoering
Toelichting: Deze maatregel betreft de subsidieregeling Regionaal Partnerschap Water & Bodem. Het doel van deze subsidieregeling is het stimuleren van kleinschalige, fysieke bovenwettelijke investeringen waarmee een agrariër de waterkwaliteit kan verbeteren. Het budget van de subsidieregeling wordt sinds de openstelling van de regeling in 2018 jaarlijks volledig benut. 285 agrariërs hebben één of meerdere subsidieaanvragen ingediend, dat is ruim een kwart van alle agrariërs in ons beheergebied.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

B1. Oplossen vismigratie knelpunt

- Waterlichaam: Binnenstad Utrecht
- Status: planvoorbereiding
Toelichting: Het gemaal Sandwijck is reeds eenzijdig (stroomopwaarts) vispasseerbaar en de vissen kunnen via andere watergangen stroomafwaarts. De onderlinge verbinding van Kromme Rijn, Binnenstad Utrecht en de Biltse Grift lijkt hiermee afdoende. Ook voldoen de Biltse Grift en de Binnenstad Utrecht reeds aan de KRW-doelen voor vis. In 2025 wordt daarom onderzocht of deze maatregel voor deze planperiode ingetrokken kan worden. Vanuit de ambitie van ons waterschap om zoveel als mogelijk voor vismigratie te ontsluiten, wordt bij de eerstvolgende renovatie van het gemaal Sandwijck (gepland in de periode 2027-2030) de haalbaarheid van een tweezijdige vismigratievoorziening meegenomen.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

B2. Verbeteren van de werking van sluisvispassages bij niet optimaal functioneren

- Waterlichaam: alle waterlichamen
- Status: in uitvoering
Toelichting: Het verbeterproject bij de sluis-vispassage Haarrijn is in 2024 gerealiseerd. Hiermee is één van de negen optimalisaties nu succesvol uitgevoerd. Met de kennis en technische oplossing die bij Haarrijn is ontwikkeld, wordt nu bij de andere vispassages een vergelijkbaar concept toegepast. Dit is een flinke klus, want voor elke vispassage is de situatie anders. Er moet dus telkens een aangepast ontwerp gemaakt worden om in te passen in de situatie.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

B3. Onderzoek vispasseerbaarheid rijk-regio kunstwerken

- Waterlichaam: Hollandse IJssel, Merwedekanaal
- Status: in uitvoering
Toelichting: Het aantal rijk-regio kunstwerken dat op vispasseerbaarheid wordt onderzocht is uitgebreid ten opzichte van de twee kunstwerken uit de oorspronkelijke maatregel (Zuidersluis en Koninginnesluis). Hierdoor is deze maatregel nog niet volledig afgerond.
 - Zuidersluis: De haalbaarheidsstudie naar het vispasseerbaar maken van de Zuidersluis is, in samenwerking met Rijkswaterstaat, afgerond. De sluis blijkt vispasseerbaar te maken. Op basis van deze resultaten is Rijkswaterstaat nu gestart met de voorbereiding van een vismigratievoorziening op deze locatie. Dit zorgt voor een verbeterde verbinding voor vis

tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en het Merwedekanaal. Een aanvraag voor een bijdrage hieraan vanuit HDSR is opgenomen in de Voorjaarsnota 2025.

- De Koninginnesluis lijkt een minder geschikte route voor vismigratie omdat de lokstroom niet sterk is. Als alternatief wordt er nu gekeken naar de inlaat van de Oude Sluis in Vreeswijk. Hier is een eerste technische analyse uitgevoerd naar de stroomsnelheden in de inlaat. Op basis hiervan lijkt deze inlaat al voldoende tweezijdig passeerbaar. Nader onderzoek en verder overleg met projectteam Sterke Lekdijk die de renovatie van de inlaat oppakken, volgt in 2025.
- Een soortgelijke analyse is uitgevoerd voor de inlaten bij Wijk bij Duurstede. Hier volgt mogelijk nog aanvullend visonderzoek.
- Ook bij gemaal de Koekoek is in 2024 een haalbaarheidsstudie uitgevoerd. Het blijkt mogelijk dit gemaal vispasseerbaar te maken.
- Daarnaast zijn de vismigratiemogelijkheden bij sluis Bodegraven onderzocht (verbinding HDSR-Rijnland). Hier zijn voldoende mogelijkheden voor vismigratie via schutten, rinketten en de spuikoker en zijn geen (grote) aanpassingen aanbevolen.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

C1. Optimaliseren waterbeheer op de ecologie

- Waterlichaam: alle waterlichamen
- Status: in uitvoering
Toelichting op enkele onderdelen:
 - Exotenbeheer >
Kreeft: Het wegvangen van rivierkreeften in de Slimmenwetering is in 2024 voortgezet. Daarnaast nemen we deel aan een onderzoek wat inzicht moet geven in het weerbaar maken van het watersysteem tegen schade door kreeften, is er een onderzoek gedaan in de gemeente Houten en blijven we de problematiek landelijk agenderen.
Invasieve waterplanten: In 2024 is extra ingezet op het toezicht op de bestrijding van ondergedoken invasieve exotische waterplanten. In gemeente Lopik is in 2024 cabomba verwijderd uit sloten.
 - Ecologisch beheer watergangen door waterschap > Er zijn wederom grote stappen gezet in het optimaliseren van het maaibeheer en -onderhoud van onze watergangen en de vertaling van strategie naar praktijk (en vice versa). In het overgrote deel van onze watergangen wordt ecologisch maaibeheer toegepast, wat inhoudt dat we (oever)vegetatie laten staan omwille van de ecologie.
 - Onderzoek baggerbeheer > Dit onderzoek krijgt in 2025 een vervolg in opmaat naar het in beeld brengen van de consequenties van waterkwaliteitsbaggeren op het GOP baggeren in 2026. Voor dit laatste is in de voorjaarsnota voor het jaar 2026 extra middelen opgenomen.
 - Onderzoek inlaatbeheer > In de KRW-Tussenevaluatie en gesprekken met collega's zijn gebieden geïdentificeerd waar inlaatbeheer invloed kan hebben op de waterkwaliteit.
 - Onderzoek effectiviteit aanplanten vegetatie > De proeven die hiermee in 2023 zijn gedaan leveren geen eenduidig beeld op of dit een effectieve maatregel is. In 2025 wordt de knoop doorgehakt of we het principe van aanplanten verder oppakken of niet.
- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja

D1. Optimalisatie wettelijk instrumentarium en bevoegdheden van het waterschap

- Waterlichaam: alle waterlichamen
- Status: in uitvoering
Toelichting: In 2024 zijn de eerste (verkennde) stappen gezet in de verbetermogelijkheden voor het KRW-proof maken van ons wettelijk instrumentarium zoals de waterschapsverordening, onderhoudsverordening en de schouw. Eerste opbrengsten zijn een eerste verrijkingsvoorstel voor de waterschapsverordening en een eerste inzicht om ruimte te bieden aan ecologisch beheer en onderhoud door derden. Daarnaast is een procedure gestart om strengere lozingseisen van

nutriënten voor de RWZI's vast te leggen via maatwerkvoorschriften. Tevens is in 2024 de juridische KRW-scan uitgevoerd door de Universiteit Utrecht. De adviezen hieruit die we nog niet op ons netvlies hadden, vullen we aan op onze werklĳst.

- Prognose maatregel gereed eind 2027: Ja